

Είδη & Τεχνικές Βιβλιοδεσίας

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΧΑΡΤΙΟΥ & ΒΙΒΛΙΩΝ II

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

- ✘ Με τον όρο «Βιβλιοδεσία» μπορούμε να περιγράψουμε γενικά όλες τις τεχνικές που έχουν χρησιμοποιηθεί από το παρελθόν έως σήμερα για τη συνένωση πολλών φύλλων ενός γραπτού κειμένου, σε ένα ενιαίο συνεκτικό σύνολο με καθορισμένη σειρά. Αποσκοπούσε εξ αρχής, αφενός στο να διευκολύνει την πολλαπλή χρήση (ανάγνωση) του γραπτού κειμένου, αφετέρου στη διατήρηση και την προστασία του από τη φθορά. Στην πορεία, χρησιμοποιήθηκε και για αισθητικούς εκτός από χρηστικούς λόγους.

ΠΡΩΙΜΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

- ✘ Παρόλο που ο όρος «βιβλιοδεσία» είναι συνδεδεμένος με τη μορφή του βιβλίου που γνωρίζουμε σήμερα, σε μια πιο γενική ερμηνεία του μπορούμε να συμπεριλάβουμε και τις παλαιότερες πρώιμες μορφές συνένωσης κειμένων μεγάλης έκτασης.

ΠΡΩΙΜΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

- Οι ινδουιστικής προέλευσης «βεντάλιες»
- Τα ρολά παπύρου ή περγαμηνής

ΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ – ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

- ✘ Πρόδρομοι του σημερινού βιβλίου είναι οι ρωμαϊκοί «κώδικες», ξύλινες πινακίδες ενωμένες με δερμάτινα λουριά ή κορδόνια.
- ✘ Οι χριστιανοί Κόπτες της Αιγύπτου εξέλιξαν την ιδέα αυτή, με τη χρήση φύλλων περγαμηνής ως υπόστρωμα της γραφής και τη διατήρηση των ξύλινων πινακίδων ως προστατευτικών εξωφύλλων. Η λέξη «βιβλίο» προέρχεται από την πόλη Βίβλο του Λιβάνου, όπου βυζαντινοί μοναχοί δημιούργησαν ένα από τα πρώτα οργανωμένα κέντρα παραγωγής κωδίκων (σκριπτόρια),

ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ

- ✘ Στην αρχική μορφή του το βιβλίο-κώδικας αποτελούνταν από φύλλα περγαμηνής διπλωμένα στη μέση και ραμμένα διαμέσου της πτυχής τους πάνω στα κορδόνια που συγκρατούσαν τις δύο ξύλινες πινακίδες.
- ✘ Η αρχική αυτή δομή αποτέλεσε τη βάση για την εξέλιξη τόσο της βυζαντινής, όσο και της δυτικού τύπου βιβλιοδεσίας.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΔΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

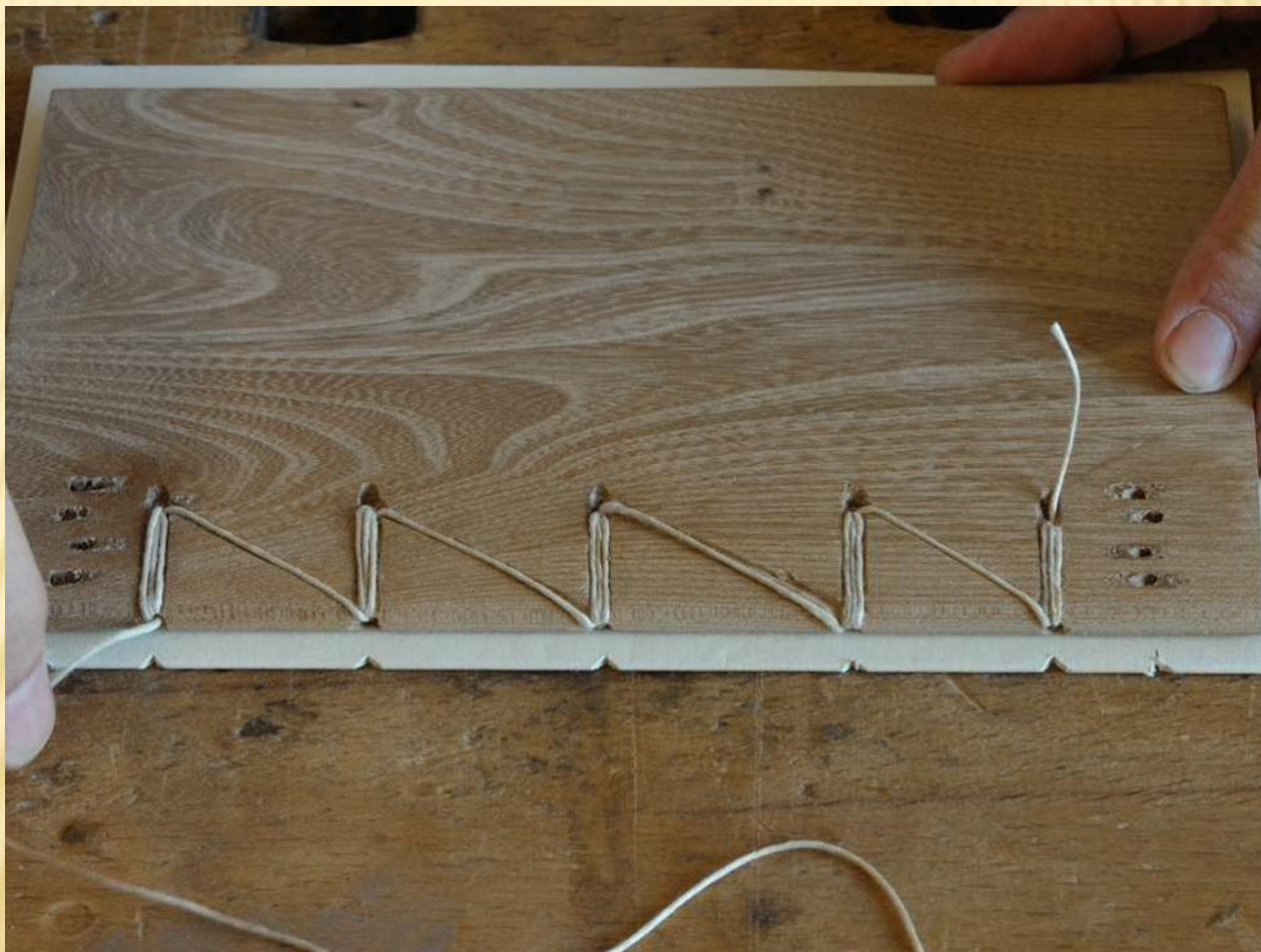
- ✘ Οι διαφορές μεταξύ της βυζαντινής και της δυτικού τύπου εύκαμπτης βιβλιοδεσίας είναι αρκετές.
- ✘ Βασική διαφορά:
- ✘ Στη δυτικού τύπου εύκαμπτη μορφή βιβλιοδεσίας, τα τεύχη (συνήθως 4 δίφυλλα – τετράδια) ράβονται με λινή κλωστή σε 4 κορδόνια που με τη σειρά τους συνδέονται αυτοτελώς με τις δύο ξύλινες (αρχικά) πινακίδες διερχόμενα μέσα από οπές.
- ✘ Στη βυζαντινή βιβλιοδεσία τα τεύχη ράβονται και πλέκονται διαδοχικά μεταξύ τους και με τις πινακίδες με χοντρό ενιαίο νήμα που καταλήγει στα κεφάλαια. Η περίπλοκη αυτή διαδικασία προσδίδει μεγάλη αντοχή και δυνατότητα μεγάλης γωνίας ανοίγματος των βιβλίων, έως και 180 μοίρες, με ασφάλεια.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΔΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

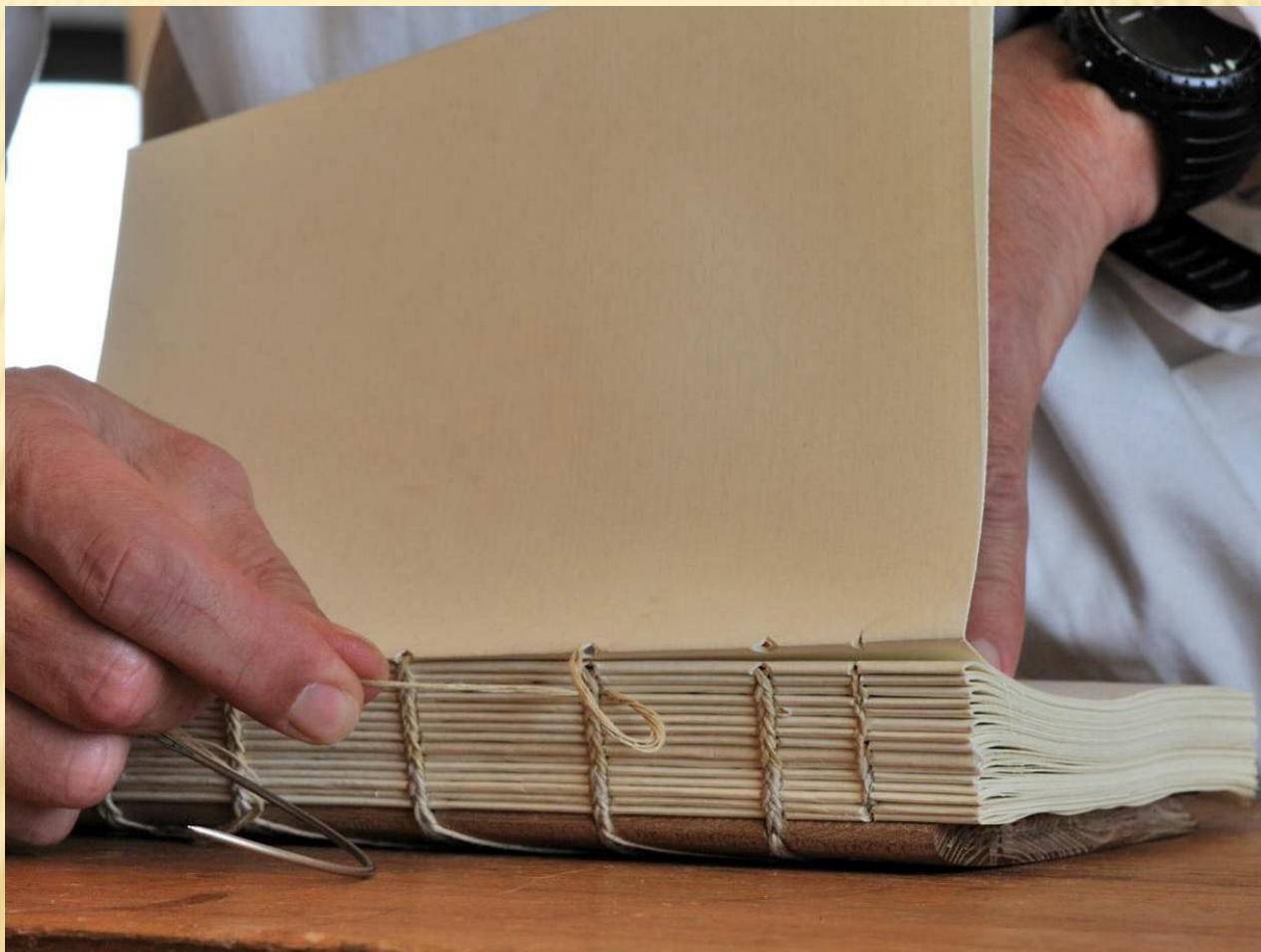
- ✘ Άλλες διαφορές:
- ✘ Τρόπος διάνοιξης οπών και εσοχών στις ξύλινες πινακίδες.
- ✘ Ύπαρξη ή μη περιθωρίων μεταξύ εξωφύλλων και σώματος του βιβλίου.
- ✘ Διακοσμητικά στοιχεία.

BYZANTINΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

BYZANTINE BIBLIODESIA

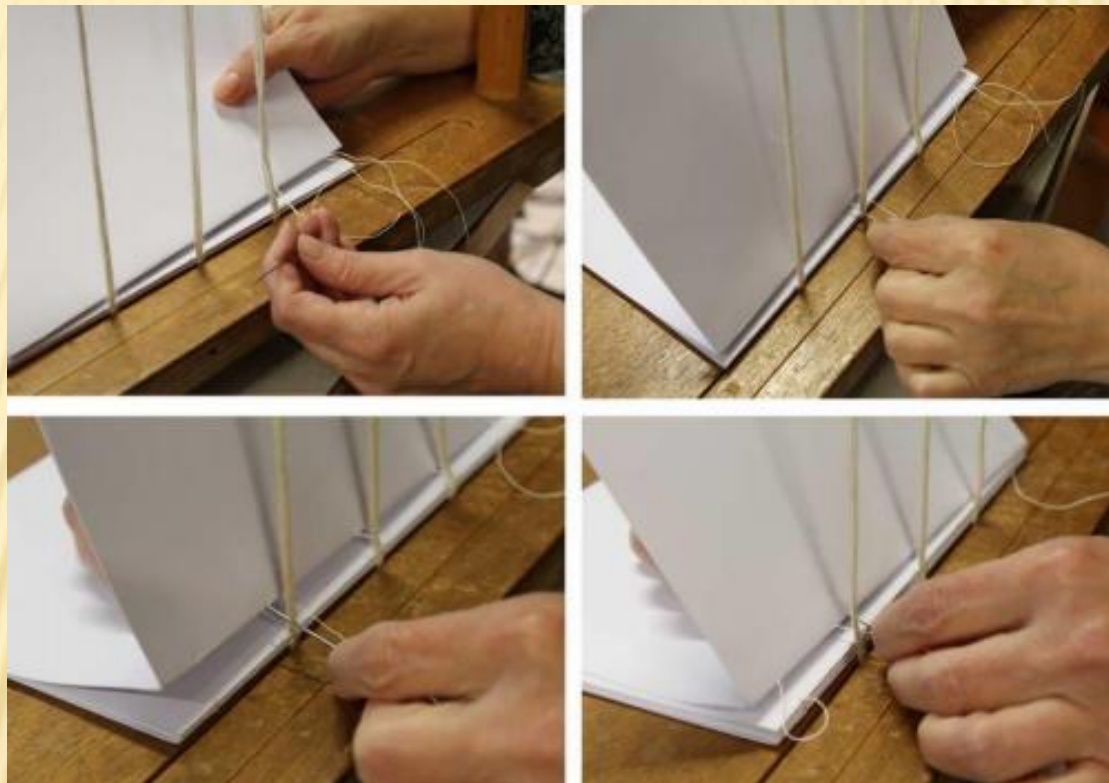
BYZANTINΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

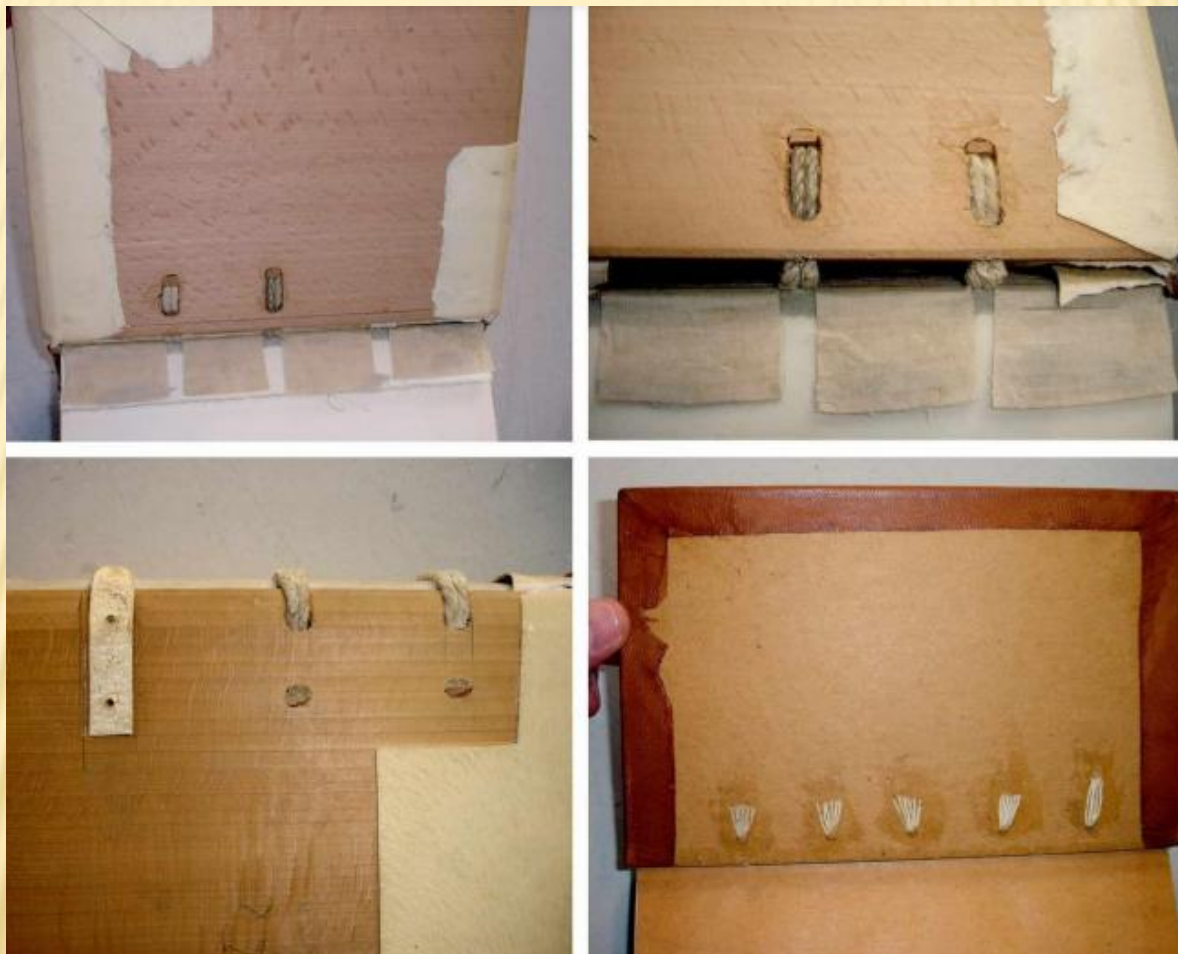
BYZANTINΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΔΥΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΔΥΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΒΙΒΛΙΟΔΕΞΙΑ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΚΑΜΠΤΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

- ✘ Η τεχνική της εύκαμπτης βιβλιοδεσίας κυριαρχεί στη δύση από τον 5^ο μέχρι τα μέσα του 18^{ου} αιώνα.
- ✘ Το σώμα του βιβλίου ράβεται πάνω στα κορδόνια της ράχης και αυτά συνδέονται με τις αρχικά ξύλινες πινακίδες των εξωφύλλων περνώντας μέσα από οπές.
- ✘ Τα εξώφυλλα και η ράχη καλύπτονται από δέρμα που επικολλάται με χρήση ζωικής ή φυτικής κόλλας.
- ✘ Τα κορδόνια της ράχης δημιουργούν χαρακτηριστικά εξογκώματα.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ

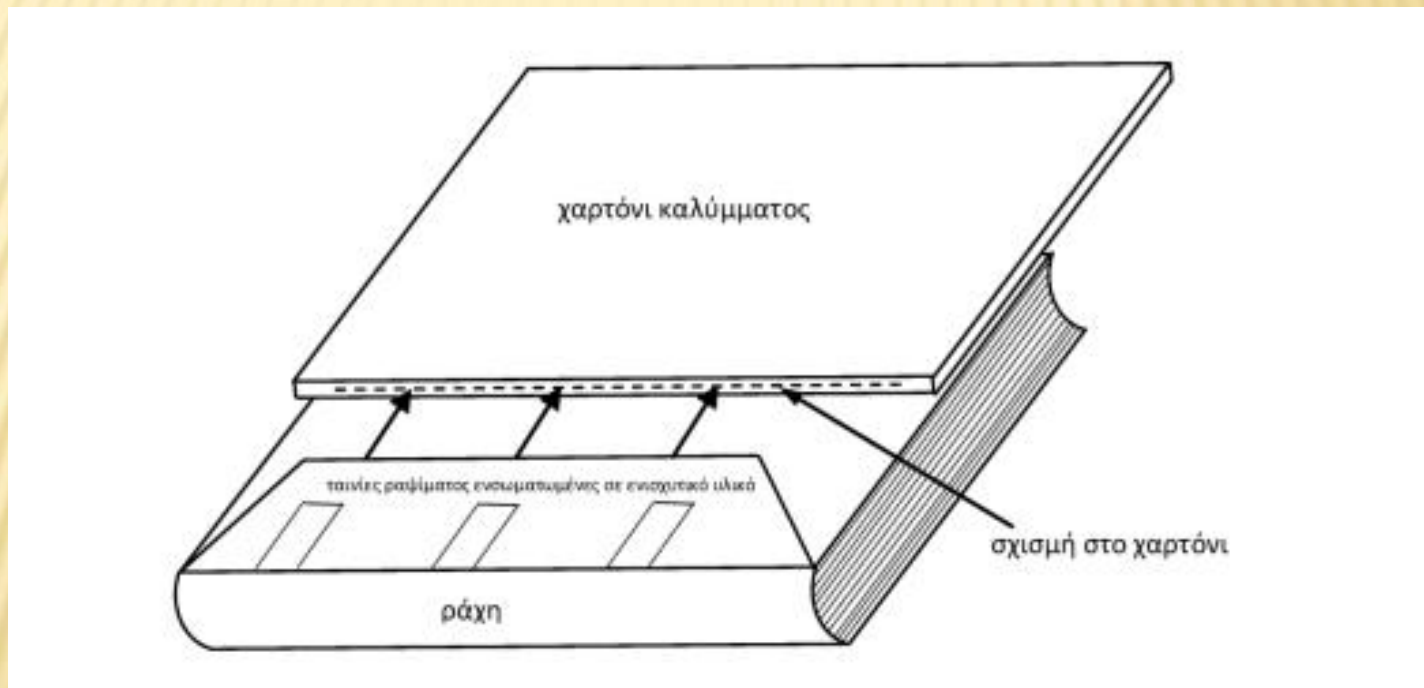
- ✘ Σταδιακά οι ξύλινες πινακίδες στα εξώφυλλα αντικαθίστανται από χοντρά χαρτόνια.
- ✘ Η διακόσμηση γίνεται όλο και πιο περίτεχνη και πολυτελής.
- ✘ Η χρήση της περγαμηνής περιορίζεται και σταδιακά το χαρτί κυριαρχεί. Μετά τον 17^ο αιώνα τα βιβλία γίνονται μικρότερα και πιο λιτά διακοσμημένα.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ

- ✘ Η εύκαμπτη βιβλιοδεσία εγκαταλείπεται στα μέσα του 18 αιώνα.
- ✘ Τα νεύρα ραψίματος γίνονται ένθετα και εμφανίζεται η τεχνική της κοίλης ράχης που υστερεί σε ποιότητα και αντοχή.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ

Η βιβλιοδεσία βιβλιοθήκης (19^{ος} αιώνας)

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ

- ✦ Στυλ Bradel: Ξεχωριστή κατασκευή σώματος και εξωφύλλου του βιβλίου και σύνδεσή τους στο τέλος. Χαμηλού κόστους βιβλιοδεσία που η αντοχή της εξαρτάται από την ποιότητα των υλικών και τον τρόπο σύνδεσης των δύο μερών.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

- ✘ Στα βιβλία μαζικής παραγωγής οι βιβλιοδεσίες είναι χαμηλής ποιότητας και τα φύλλα καθώς και τα εξώφυλλα συνδέονται μόνο με κόλλα.
- ✘ Οι πιο καλής ποιότητας βιβλιοδεσίες είναι συνήθως παραλλαγές της τεχνικής Bradel ή της βιβλιοδεσίας βιβλιοθήκης.

ΠΗΓΕΣ

- ✦ Ζερβός, Σ. (2015). *Συντήρηση και Διατήρηση Χαρτιού, Βιβλίων και Αρχειακού Υλικού*, Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

www.kallipos.gr